
Pozdravni govor na otvorenju XXIII. Međunarodnog teološkog simpozija KBF-a u Splitu Vjera i sport u susretu

Cijenjeni gosti, poštovani profesori i studenti, dragi prijatelji!

I ove godine naša se akademska zajednica sabire na Međunarodni teološki simpozij otvarajući vrata gostima predavačima s drugih znanstvenih, crkvenih i društvenih institucija, našim svećenicima i laicima, profesorima i studentima splitskog sveučilišta te široj javnosti. Naši susreti u listopadu tradicionalno su postali mjesto plodonosnog mišljenja i razgovora o vjeri u ljudskoj zbilji, o izazovima i prilikama koje sa sobom nosi ovo naše doba, među kojima je svakako iskustvo i stvarnost sporta. Želimo i ove godine ostaviti trag u vremenu i u spoznajama koje ovoj našoj okolini mogu pridonijeti općem dobru, dijalogu Crkve u sebi, među vjernicima i onima koji to nisu, boljem razumijevanju i kvalitetnijem suživotu svih ljudi dobre volje.

Radostan sam što vas sve mogu pozdraviti i zaželjeti dobrodošlicu u ime Katoličkoga bogoslovnog fakulteta Sveučilišta u Splitu.

Vjera i sport u susretu. Na prvi se pogled čini da je u našem vremenu došlo ne do susreta, nego do zamjena uloga sporta i religije. Nova zbivanja sveopće globalizacije, komercijalizacije, ali i sakralizacije sporta idu tomu u prilog. Sport se afirmirao u „totalno iskustvo” koje zaslužuje apsolutno prvenstvo ne samo u medijima, općem mnijenju i u svagdanjem životu nego zaslužuje svoje simbole, rituale, svećenike i idole, prostore i vremena i, naravno, svoje vjernike. Taj, doduše, površni kritički uvid ne treba pogrešno shvatiti. Sličnosti između religije i sporta sežu u davninu. Sport je od početka bio stavljen na kušnju da se događa ne tek kao profana zabava, nego kao sakralni čin. A on je to vjerojatno i bio. Naime, začetak je sporta u igri, a u igri i religija nalazi svoja vrela. Stoga, sport i vjera susreću se sve od početka. Njihov je povijesni hod, zacijelo, različit, ali oboje u sebi nose tragove minulog svijeta iz kojeg su poniknuli. Posve je nemoguće ustanoviti kada se religija udaljila od svijeta igre i posvetila „ozbiljnim stvarima”, spasenju duša i kada je sport izgu-

bio nevinu zaigranost, a postao masovna svjetovna zabava. No razlika je očita: dok je sport ostao posvećen tijelu, religija se povukla na razinu duha. Gubitak cjelovitosti bio je rezultat takva otuđenja i u sportu i u religiji. Ostali su pak brojni oblici pristupa svetomu kao što je obredno sudjelovanje, zajedništvo, sakralni pokreti, usklici, ekstaza, igra tijelâ i gestâ... No raskid između sakralnosti vjere i profanosti sporta trajno je obilježio zapadnu kulturu. Ona se, doduše, osobito u modernitetu prometnula i u suprotnu dijalektiku pa je vjera profanizirala samu sebe otklonom od svijeta, tijela i igre, a sport sakralizirao svoje biće postavši nadomjestkom već pomalo zamornog svijeta vjere. Ispod sportske igre nerijetko se skrila religiozna namjera pa se zamjena uloga između vjere i sporta učinila nekom vrstom dijalektičke nužnosti.

Nije moguće nabrojiti sve razloge koji su doveli do sakralizacije sporta. Teško je, naime, očekivati da čovjek ostane nezaslijepljen od igre. U sportskoj igri, baš kao i u religiji, ima nešto što, zaista, privlači, a to je nagovještaj višeg poretka, neka vrsta svete cjelovitosti i slavljeničkog zanosa koji vodi čovjeka u neslućene zavičaje emocija, mogućnosti, vještina i snaga. Međutim, ekstatična je religioznost, a tako i sportska igra zasljepljujuća i ujedno opasna. „Totalna iskustva” poput sporta, glazbe, umjetnosti, igre nisu sama po sebi putovi čovjekova uspona do onostranoga, iako to mogu biti. Mnogo se puta pokazalo sasvim suprotno: bili su sjena i privid, zanos i želja, ali ne stvarnost, magični otklon od života, potonuće i zaborav, bijeg od istinskih problema. Svjedoci smo i u današnjem trenutka mogućnosti zastranjenja i manipulacije sportskom igrom, te posljedično gnjeva i nasilja, društvenog protesta širokih masa opterećenih klasnom podjelom, jalovom željom za bijegom ili, jednostavno, prazninom otuđenosti. To bjelodano osiromašenje sportske igre uklonilo je sam smisao sporta i njegovu posvemašnju ljepotu. Novi duh kapitalističkog morala vidi u sportu izvor zarade, a ne svetkovinu, besplatnu igru ili simbolički govor koji je kadar obnoviti čovjekovo biće i vratiti mu izgubljeno zadovoljstvo življenja. U kojoj je mjeri sport izgubio dublje značenje, pokazuje činjenica da u brojnim kladionicama razasutim po gradskim četvrtima nema ništa od igre, ni od sretne ponesenosti natjecanjem, već samo sitno zadovoljstvo u lovu na razonodu, manipulacija instinktima i golemi očaj uzrokovan obmanom. Pokazalo se i u ovom našem vremenu i društvu da sport u rukama moći i novca nije ništa drugo doli prljava igra s ljudima.

Uza svu napast da postane *zlatno tele*, sport je, ipak, održao neku daleku, ali još živu svezu sa svijetom svetoga. Nije baš sve palo u gramzive ruke konzumističke industrije i tržišta probitka. U svijete-

tu sporta postoje bezbrojne oaze slobode, a ne samo kutci zabave iz dosade; sport, ipak, funkcionira kao životvorna kulturna ustanova. Kulturološki gledano, sport je kreativni element ove naše civilizacije, iako nije moralno neutralan kako se to na prvi pogled čini, niti bezopasan kao što se pretpostavlja. U dnu neutažive *volje za sportom* nalazi se neka duboka nesmirenost, skrivena vjera u sebe i u svijet kakav bi mogao biti. Ta slutnja čini sport potrebnim poput kruha, pa uzrečica *kruha i igara* nije posve kriva. Iskustvo sporta može biti i jest za mnoge ljude izvor duboke radosti; ono je vježba za tijelo i za duh, imaginaciju i odvažnost, vježba u pravilima i slobodi, u odricanju i velikodušnoj suradnji; jednom riječju – sport je vježba cjelovitosti. Ta „sakralna” moć sporta da obnovi sebstvo, a čovjeku ulije svestrano povjerenje u život, pokazala se tako djelotvorna i nužna, primjerice, u odgoju. Ali njezina snaga ne proizlazi iz površnih razloga niti se zaustavlja na okrajcima svijeta života. Izvorište je svakako u sakralnosti koja od početka prati slavljenički duh sporta koji je velika igra u kojoj se čovjek potvrđuje kao cjelovito biće.

U ovim našim vremenima sport je zacijelo „velika priča”, nipošto niskokulturna zabava za široke mase. On je iznimno bitan i za Crkvu i za teologiju. Na području teologije, a tako i Crkve, već je odavna bio potreban zaokret prema svijetu života. Crkva teško prati vrijeme i ljude u njemu pa su nerazumijevanja relativno učestala, a udaljavanja još češća. Mnogo je toga dobrog učinjeno na području pastorala sportaša. Nedostaje, međutim, dublje promišljanje o fenomenu sporta i njegovim otvaranjima vjeri. No povrh svega, Crkva i teologija danas bi od svijeta sporta mogle podosta toga naučiti. Ne samo izvan i odozgo razaznavati moralne probleme i osuđivati iskrivljenja, niti se tek koristiti sportom kao pomoćnim sredstvom da „privuče” mlade u župne centre. Crkva i teologija od sporta mogu učiti nadahnuće, fantaziju, životvornost, slobodu, improvizaciju, osjećajnost, simbolizam, svetkovanje igre, sve ono što se već nalazi u evanđeoskoj poruci. Zatočenici kleričke ideologije lišene mašte i odvojene od života s podsmijehom će iz svojih učenih visina gledati na „nizinu” sportske zabave običnih pozemljara. A ona, zapravo, otvara put jednom vedrijem i vjernijem mišljenju Boga koji je postao čovjekom. Boga Isusa Krista zacijelo se ne susreće tek u nekim mističnim krajočima duše, onkraj tijela i svijeta, nego upravo ondje gdje čovjek, duhom i tijelom, prihvati biti sav svoj. *O Bogu igraču (Deus ludens)* i vjeri kao igri mogu misliti samo istinski nadahnuti teolozi i pravi sportaši. Kamo sreće kad bi to bile jedne te iste osobe. Jer, žar igre i vjere teško mogu zamijeniti hladna i ukočena razmišljanja karijernih teologa. „Tko se ne igra, ne zna što se događa”, veli jedan Hera-

klitov ulomak. Samo oni koji sami sebe stave u igru znaju što znači iznutra iskusiti čar istine.

Nije posve točno da kroz sport ljudi samo bježe od sebe i od svoje otužne svakidašnjice, nego se sportom približavaju onomu doista bitnomu: predanosti, borbi, naporu, oslobođenju, eshatološkoj radosti, nepatvorenoj ljepoti i dubokoj vjeri. Sport zasigurno nije tek delirij koji se hrani narcisoidnim optimizmom i nekom arhaičnom žeđu za pobjedom. Mogu li se ljudi sportom približiti *Bogu igraču*? Ovo i druga pitanja pokazuju da je sport danas postao više povod za traženje izgubljenih sadržaja istinske religioznosti, negoli mjesto dijeljenja teoloških lekcija i moralnih uputa. Teologija u sportu ima, doista, priliku proniknuti čovjekovu egzistenciju i njegovu iskonsku otvorenost svetomu. Mogućnost susreta vjere i sporta događa se svaki put kad s obiju strana padnu maske predrasuda, no otkrije se iskonsko lice i sporta i religije, a to je *sveta igra*. U igri se sluti čovjek i svijet kakav bi trebao biti: skladan i mistično sazdan u jedno, probuđen u ozračju slobode, obnovljen na čistim vrelima.

Ovaj naš skup prilika je da na znanstvenoj razini mislimo mogućnosti i izazove vjere i sporta u susretu ne zatvarajući oči pred predrasudama, protuslovljima, ali i pred neslućenim obećanjima koja taj suodnos nude. To je obećanje velikog sklada, „totalnih iskustava”, koja su kadra preobratiti naše postojanje u svetkovanje. Istinska vjera i pravi sport imaju mnogo toga zajedničkoga: to je poglavito želja da čovjeka učine cjelovitijim, a ovaj svijet sretnijim i boljim. No on to, zacijelo, neće biti ne integrira li višnje načelo svetoga.

Znanstveni razgovor o susretu vjere i sporta, vjerujem, priskrbit će nam pregršt informacija, uvida, pristupa i mišljenja. Nadam se da će nas same staviti u igru susreta. Ispuni li tu svrhu, smisao ovog skupa bit će u potpunosti ispunjen.

Svim predavačima i sudionicima želim plodonosan rad na ovom dvadeset trećem Međunarodnome teološkom skupu Katoličkoga bogoslovnog fakulteta Sveučilišta u Splitu.

Ivica Žižić